

Melina

2014 M. GEGUŽĖS MĖN.

Net ir prabėgus daugeliui metų po Bardo koledžo baigimo Melina geriausiai prisiminė ne pjesių rašymo seminarus ar vaidybos kursą, o vieną antropologijos paskaitą, per kurią profesorė jiems parodė skaidrę su ilgu dvidešimt devyniais įbrėžimais pažymėtu kaulu.

– Lebombo kaulas rastas dvidešimto amžiaus aštuntajame dešimtmetyje viename iš Svazilando urvų, jam maždaug keturiasdešimt trys tūkstančiai metų, – pasakė profesorė. – Tai babuino šėivikaulis. Daugelį metų šis kaulas buvo laikomas pirmuoju žmogaus naudotu kalendoriumi, bet noriu užduoti jums klausimą: ar žmonės naudoja dvidešimt devynių dienų kalendorių? – Atrodė, kad tą akimirką profesorės akys įsmigo tiesiai į Meliną. – Istoriją, – tęsė profesorė, – rašo tie, kurie yra valdžioje.

Paskutinių mokslo metų koledže pavasarį Melina kaip ir kiekvieną savaitę nuėjo pas mokslinio darbo vadovą jo darbo valandomis. Devintajame dešimtmetyje profesorius Bufortas parašė pjesę „Kelionių aistra“, kuri laimėjo „Drama Desk“ apdovanojimą, buvo pastatyta Brodvėje ir nominuota „Tony“

apdovanojimui. Profesorius Bufortas nuolat tvirtino, kad visada norėjo dėstyti, todėl Bardo koledžui pasiūlius tapti teatro programos vadovu, tai prilygo svajonės išsipildymui. Tik Melina įtarė, jog dėstytoju Bufortas tapo dar ir todėl, kad nė viena kita jo pjesė nesulaukė rimtesnės sėkmės.

Kai Melina pasibeldusi įėjo į kabinetą, Bufortas stovėjo nugarą į ją. Jo žili plaukai draikėsi ant kaktos ir krito ant akių kaip mažam berniukui.

– Mano mylimiausia baigiamąjį darbą rašanti studentė, – pasisveikino jis.

– Kad aš *vienintelė* pas jus rašau baigiamąjį darbą. – Melina nusitraukė nuo riešo gumytę, susirišo juodus plaukus į mazgą ant viršugalvio ir iš kuprinės ištraukė du stiklinius buteliukus su šokoladiniu pienu iš vietinės pieninės. Šie buteliukai buvo nepigūs, bet Melina kiekvieną savaitę profesoriui Bufortui atnešdavo po vieną. Vaistai nuo aukšto kraujospūdžio atėmė iš jo anksčiau turėtus ydingus malonumus – alkoholį ir cigaretes. Bufortas juokavo, kad šokoladinis pienas – vienintelė jam dar likusi paguoda. Melina padavė profesoriui buteliuką, sudaužė į jį savąjį.

– Mano gelbėtoja, – pareiškė Bufortas, godžiai gurkštelėjęs pieno.

Kaip ir dauguma vidurinės mokyklos moksleivių, kurie dar mokykloje prisidėjo prie Milerio „Lemtingo išbandymo“ ir Šekspyro „Vasarvidžio nakties sapno“ pastatymo, Melina atvyko į Bardą ketindama studijuoti aktorystę, bet dramaturgijos kurse suprato, kad vienintelis dalykas, galingesnis už išpūdingą vaidybą, – būti žmogumi, kuriančiu žodžius scenoje kalbantiems aktoriams. Melina studentų trupėms pradėjo rašyti vieno veiksmo pjeses. Ji kaip pergales skinti pasiryžęs šachmatų didmeistris išnarstė Moljero ir Mameto, Marlou ir Milerio pjesių kalbą bei struktūrą.

Melina šiems laikams pritaikė „Pigmalioną“, kuriame skulptoriaus vietą užėmė po grožio konkursus savo vaiką tampanti motina, o jo lipdoma statula tapo Džonabenet Ramsi. Profesoriaus Buforto dėmesį patraukė jos „Belaukiant Godo“ versija, kurios veiksmas vyko politikų suvažiavime, kur visi bergždžiai laukė gelbėtojo – tinkamo kandidato į prezidentus. Bufortas ją nuolat skatino siųsti savo pjeses į įvairius dramaturgų konkursus, bet juose tos pjesės nesulaukdavo nė menkiausio dėmesio. Pačiai Melinai ir visiems kitiems katedros darbuotojams vis tiek buvo akivaizdu, kad tai *ji* bus ta viena iš nedaugelio, kuriai *pavyks* tapti profesionalia dramaturge.

– Melina, – paklausė Bufortas, – ką ketini veikti baigusi studijas?

– Esu atvira visoms galimybėms, – atsakė Melina tikėdama, si, kad profesorius iš užančio ištrauks dar vieną puikų darbo pasiūlymą.

Melina nebuvo tokia naivi, kad tikėtusi Niujorke išgyventi neturėdama nuolatinio darbo, o Bufortas jau anksčiau jai buvo pateikęs gerų pasiūlymų. Vieną vasarą ji stažavosi pas garsų Niujorko režisierių – žmogų, kuris šalta late apipylė kostiumų dailininkę, nesugebėjusią deramai palenkti kostiumo, ir kuris vesdavosi ją į barus, nors ji dar buvo nepilnametė, nes per pietus mėgdavo išgerti. Kitą vasarą ji dirbo teatro „Signature“ kavinėje kasininke ir „Second Stage“ suvenyrų kioskelyje. Profesorius Bufortas turėjo ryšių.

Viso teatro verslo pagrindas buvo ryšiai.

– Tai ne pasiūlymas, – atšovė Bufortas, įteikdamas jai skrajutę. – Tai įsakymas.

Bardo koledže vyks koledžių dramaturgų konkursas. Prizas – garantuota vieta Samuelio Frenčo trumpųjų pjesių festivalyje „Off-Off-Broadway“.

Profesorius atsirėmė į stalą taip, kad jo kojos atsidūrė visai šalia Melinos kojų. Jis pasidėjo buteliuką su pienu, sunėrė ant krūtinės rankas ir nusišypsojo.

– Manau, kad galėtum laimėti, – pasakė jis.

Melina žvelgė į jį.

– Bet?..

– Bet. – Bufortas kilstelėjo antakį. – Ar turiu tai kartoti? *Vėl?*

Melina papurtė galvą. Iš Buforto ji buvo gavusi vienintelę neigiamą pastabą: nors jos rašymo stilius buvo švarus ir įtraukiantis, emociiniu požiūriu, regis, per daug sterilus – atrodė, kad tarp dramaturgo ir pjesės stovi aklina siena.

– Rašai šauniai, – pasakė Bufortas, – bet galėtum rašyti *puičiai*. Neužtenka manipuliuoti žiūrovų jausmais. Privalai priversti juos patikėti, kad yra priežastis, kodėl būtent *tu* jiems pasakoji šią istoriją. Į kūrinčius turėtum įleisti savo kraujo.

Čia visa problema: negali kraujuoti nejausdamas pjūvio skausmo.

Melina ėmė knebinėti marškinėlių kraštą, kad tik išvengtų jo žvilgsnio. Bufortas pakilo nuo stalo ir atsistojo jai už nugaros.

– Su Melina Grin esu pažįstamas trejus metus, – pasakė jis, prieidamas dar arčiau, – bet iš tiesų jos visai *nepažįstu*.

Rašyti pjeses Melinai patiko, nes taip ji galėjo būti bet kuo, tik ne savimi – žydų kilmės mergina iš Konektikuto, kuri namuose buvo niekam neįdomi. Sulaukus paauglystės, jos motina susirgo nepagydoma liga ir mirė, o tėvas psichologiškai palūžo, tad Melina išmoko būti tyli ir savarankiška.

Niekas nenorėtų pažinti tikrosios Melinos Grin, mažiausiai to norėjo pati Melina.

– Gerai parašyta pjesė sukrečia tiek dramaturgą, tiek jo auditoriją. Turi talentą, Melina. Noriu, kad rašydama pjesę šiam festivaliui nebijotum tapti... pažeidžiama.

– Pabandysiu, – sutiko Melina.

Bufortas nuleido rankas jai ant pečių, suspaudė juos. Kaip ir visus kitus kartus, kai taip nutikdavo, Melina pasakė sau, kad tai nieko nereiškia: taip Bufortas tik nori padrašinti ir palaikyti ją, panašiai kaip tuomet, kai jam patimpčiojus už virvelių ji gaudavo darbą Niujorke. Jis buvo tokio amžiaus, kad galėtų tikti jai į tėvus; galbūt dėl to ir nejaučia ribų kaip šiuolaikinis jaunimas. Neverta sureikšminti tokio jo elgesio.

Tarsi patvirtindamas jos mintis, Bufortas staiga patraukė nuo jos rankas ir paėmė šokoladinio pieno buteliuką.

– Parodyk man, ko iš tikrųjų bijai, – paragino.

Tais metais Melina gyveno bute virš tailandiečių restorano su geriausiu bičiuliu André. Jie susipažino dramaturgijos paskaitose antrame kurse, o susibičiuliavo, nes jiems abiem atrodė, jog spektaklis „Mūsų miestelis“ buvo pervertintas, miuziklas „Kerė“ – nepakankamai įvertintas, o „Operos fantomą“ galima mėgti nepaisant to, kad jis yra seksualiai agresyvus.

Vos jai išžengus pro duris André pakėlė akis nuo televizoriaus, per kurį žiūrėjo „Tikrąsias namų šeimininkes“.

– Melvina! Balsuojam, kas vakarienei? – pasiūlė jis.

André vienintelis ją vadino Melvina, nes jos tikrasis vardas Melina graikų kalboje reiškė *saldi*, o André tvirtino, jog pernelyg gerai ją pažįsta, kad kaskart kreipdamasis meluotų jai į akis.

– Kokie variantai? – pasidomėjo Melina.

– Majonezas, sausainiai „Vienna fingers“ arba kas nors iš tailandiečių restorano.

– Ir vėl?

– Pati nusprendei gyventi virš „Auksinės orchidėjos“, nes jame taip gardžiai kvapia.

Jiedu susižvalgė.

– Tailandiečių maistas, – jie ištarė vienu balsu.

Andrė išjungė televizorių ir nusekė paskui Meliną į jos kambarį. Nors šitame bute jie gyveno jau dvejus metus, Melinos kambario grindys vis dar buvo nukrautos dėžėmis ir ji iki šiol neprisiruošė ant sienos pasikabinti kokio nors meno kūrinio arba pasakiškai spindinčių lempučių ties lovos galvūgaliu, kaip tai padarė Andrė.

– Nenuostabu, kad visur suspėjai, – burbtelejo jis, – juk gyvenimi kalėjimo kameroje.

Jie kartu su Andrė studijavo dramaturgiją. Kitaip nei ji, Andrė niekada nebuvo užbaigęs pradėtos rašyti pjesės. Pasiekęs antro veiksmo pabaigą jis nusprendavo, kad prieš baigiant pjesę reikia pataisyti pirmą veiksmą, o tada užstrigdavo be galo perrašinėdamas. Šį semestrą Andrė pagal „Karalių Lyrą“ rašė pjesę apie juodaodę motiną, pastaroji vis negalėjo nuspręsti, kuri iš trijų jos dukterų verta jos slapto gumbo troškinio recepto. Juodaodės motinos prototipu Andrė tapo jo paties močiutė.

Andrė padavė Melinai skirtą storą rusvą voka, ant kurio adresatas buvo pakeverzotas netvarkinga jos tėvo rašysena. Kol mama sirgo, Melinos ir tėčio santykiai pašlijo, galima sakyti, nepataisomai, bet jis ir toliau stengėsi palaikyti ryšį, nors ir labai savotiškai. Neseniai jis susidomėjo genealogija, dėl to jau spėjo Melinai pranešti, kad jam pavyko išsiaiškinti, jog ji yra vieno JAV pilietinio karo generolo, Ispanijos karalienės Izabelės I ir Adamo Sandlerio giminaitė.

Melina atplėšė voka. *Ką tik radau dar vieną tavo giminaitę iš mamos pusės – pirmoji Anglijos poetė moteris, kurios eilėraščiai buvo išspausdinti, tai įvyko 1611 metais. Gal tas pjesių rašymas tau įaugęs į kraują?!*

Raštelis buvo prisegtas prie pluoštelio dokumentų kopijų. Užmetusi akį į nuotrauką, iš kurios į ją žvelgė Elžbietos laikų dama su standžia balta rauktine apykakle, Melina numetė tėvo atsiųstus dokumentus ant savo sujaukto stalo.

– Įsivaizduoji, viena mano protėvė buvo poetė, – pasakė ji su panieka balse.

– Mano protėvis buvo Tomas Džefersonas, bet man dėl to ne lengviau. – Andrė parimo ant alkūnės. – Kaip Bufortas?

Melina gūžtelėjo.

– Ką rašysi konkursui?

Melina pasitrynė kaktą ties ta vieta, kurioje jautė besikapiančią buką skausmą.

– Kodėl manai, kad apskritai ką nors rašysiu konkursui?

Andrė užvertė akis.

– Bardo koledžo dramaturgijos konkursas be tavo paraiškos būtų tas pats, kas Škotija mūšyje be Melo Gibsono.

– Nesuprantu, ką čia paistai.

– Tiesą sakant, Melo Gibsono makiažas tame filme geresnis už tavąjį, o tai rimtas nusikaltimas, nes tokių keistų pilkai sidabrinių akių kaip tavo dar nesu matęs. Jei *žinotum*, kad yra toks blakstienų tušas, galėtum jas išryškinti dar labiau, – pareiškė Andrė, žvilgsniu slinkdamas jos netvarkingais plaukais, suplyšusiomis *kargo* kelnėmis ir apdriskusiais sportbačiais. – Sutikę tave žmonės labdaros dar nesiūlo?

Andrė nuolat priekaištaudavo, kad ji nesistengia gražiai atrodyti. Tiesa, kartais ji taip įnirtingai rašydavo, kad pamiršdavo nusiprausti ar išsivalyti dantis. Tiesa ir tai, kad jai patiko tamprės bei jaukūs džemperiai, kai priešaky laukdavo ilgi vakarai prie nešiojamojo kompiuterio.

– Ką *pats* pateiksi konkursui? – pasidomėjo Melina, norėdama pakeisti temą.

– Nemanau, kad būsiu ką paruošęs, – pabandė išsisukti André.

– O galėtum, – pasakė Melina, žiūrėdama jam tiesiai į akis.

– Bet tu tai tikrai laimėsi, – ramiai konstatavo André.

Tai buvo viena iš priežasčių, kodėl ji mylėjo André. Jie kartu studijavo, bet jų santykiuose nebuvo jokios konkurencijos, jie nuolat vienas kitą palaikė. André, Melina žinojo, sudorotų – ir yra ne kartą tai padaręs – bet kuri koledžo studentą, kuris suabejotų, kad jos sėkmę Bardo koledže lėmė ne sunkus darbas, o romanai su Bufortu. Iš tokių kalbų būtum galėjęs pasijuokti, jei ne tai, kad per ketverius studijų metus ji nesibučiavo net su savo amžiaus vaikinų, ką jau kalbėti apie audringą romaną su daug vyresniu už ją profesoriumi.

Melina giliai atsiduso.

– Kad nežinau, apie ką rašyti.

– Mm... Galėtum vystyti temą „kas nutiko Vegase, tas Vegase neliko“.

– Bijau, kad į komediją niekas rimtai nežiūrės, – pasakė Melina.

– Argi ne tokia komedijos esmė?

– Bufortas nori, kad parašyčiau ką nors labiau *asmeniško*. – Melina ištarė paskutinį žodį kaip kokį keiksmažodį. – Ką nors širdį veriančio.

– Tai gerai, – pasiūlė André, – rašyk ką nors apie tai, dėl ko tau pačiai skauda širdį.

Melina parašė pjesę „Reputacija“, kurioje nė vienas personažas neturėjo vardo. Pjesėje buvo Mergina. Vaikinas. Geriausias draugas. Nemezidė. Tėvas.

Mergina buvo keturiolikos ir ji buvo nematoma. Kelerius metus ji nyko proporcingai progresuojančiai Motinos ligai. Po

Motinos laidotuvių ji apskritai pranyko – sielvartas taip užtemdė Tėvui akis, kad jis pamiršo savo dukrą. Tai tęsėsi, kol vieną dieną su ja pasisveikino aštuoniolikmetis Vaikinas.

Iš pradžių Mergina pamanė, kad tai kažkokia klaida, bet ne. Vaikinas tikrai ją matė. Ir kalbėjo su ja. O kai jis palietė ją, Mergina pajuto, kad ir pati sau tampa vis labiau matoma, pradeda ryškėti jos kontūrai.

Tas Vaikinas buvo jos priešingybė: jis buvo šaunias, visus pažinojo, negalėjai jo nepastebėti. Būdama su juo Mergina ir pati jautėsi svarbesnė, tvirtesnė, matoma.

Viskas prasidėjo nuo bučinių. Kiekvieną kartą, kai jo lūpos paliesdavo jos lūpas, Mergina pasijusdavo vis tvirčiau. Vaikino rankoms atsidūrus ant jos, ji pajusdavo savo kūno kontūrus. Bet kai jis pakėlė jos sijoną ir prisisegė kelnes, Mergina atstūmė jį ir pasakė „ne“.

Kitądien mokykloje Vaikino Geriausias draugas kalbėjosi apie ją su jai nepažįstamais žmonėmis. *Vaikinas visiems papasakojo, kaip ji lipo ant jo. Buvo nirti kaip tigrė.*

Pro šalį ėjo Nemezidė su draugu. *Taip ir maniau, kad ji tikra šliundra, jei jis susidomėjo ja.*

Merginos veidas degė iš gėdos taip, kad ji neabejojo, jog žmonės jaučia jos gėdą net jos nematydami. Ji susirado Vaikiną ir pareikalavo pasakyti, kodėl jis melavo.

Nenori būti su manimi? – paklausė jis.

Noriu, bet...

Turiu rūpintis savo reputacija, – pasakė Vaikinas. – Ar svarbu, ką jie galvoja, jei mudu žinome, kaip viskas buvo iš tiesų?

Mergina norėjo nueiti, bet Vaikinas sugriebė ją už rankos ir tarsitarsit jį mostelėjus burtų lazdele Mergina tapo matoma visiems.

Mergina dabar taip pat turėjo reputaciją. Stovėdama valgyklos eilėje nematoma, ji kartais nugirsdavo, kaip ją visi vadina

lengvai prieinama. Persirengimo kambaryje prieš kūno kultūros pamokas kai kas sakydavo, kad ji beviltiška.

Mergina vis daugiau laiko praleisdavo su Vaikinu, nes jis buvo vienintelis, kuris, regis, suprato, kokia ji iš tikrųjų. Kai jie likdavo vieni, jis būdavo malonus ir mielas. Mergina tikėjosi, kad galbūt mato visiems kitiems nematomą Vaikino versiją.

Vieną vakarą Vaikinas vėl pakėlė jos sijoną ir prisisegė kelnes.

Vis tiek visi mano, kad tu tai jau darai, – pasakė jis. – Tai kodėl ne...

Šįkart Mergina nepasakė *ne*.

Ar ji taip nusprendė pati? Ar tik pasidavė spaudimui?

Ar tai svarbu?

Nes tą akimirką, kai Vaikinas išiskverbė į ją, Mergina galutinai ir visam laikui tapo matoma – ir visai nesvarbu, kad tik kaip niekam tikusi išnaša kažkieno kito pasakojime.

Profesoriui Bufortui pjesė patiko. Jis pavadino ją rimta, apgalvota ir provokuojančia. Melinos pjesė pateko į konkurso finalą kartu su kitomis dviem Midlberio ir Vesleino koledžų studentų pjesėmis. Finalo dieną, kai jos pjesę scenoje turėjo skaityti Bardo koledžo teatro studentai, Melina visą rytą pravėmė nuo įtampos. Tai buvo pirma jos sukurta pjesė, kurios pagrindinė veikėja buvo ji pati, nors ir giliai paslėpta.

Jei žmonės pamanytų, kad pjesė niekam tikusi, ar tai reikš, kad ir *ji* tokia? Melina nepajėgė atsiriboti nuo scenarijaus, negalėjo žiūrėdama į aktorius, vaidinančius Vaikiną ir Merginą, nematyti savęs keturiolikmetės, po motinos mirties pagaliau atgavusios laisvę, besiglaudžiančios prie to vienintelio žmogaus, kuris, regis, norėjo jos draugijos. Ji negalėjo klausyti savo

parašytų žodžių ir neprisiminti to prarasto rudens, kai neturėjo balso, o kiti tą tylą užpildė melu apie ją, kuris tapo tiesa.

Lyg to būtų negana, ji truputį pakeitė pjesę ir finaliniam skaitymui pridėjo sceną, apie kurią profesoriui Bufortui nieko nesakė. Jos žiniomis, dėl to ją galėjo diskvalifikuoti. Tačiau pjesei mirtinai trūko epilogo, o jam atsiradus ji tapo aktualesnė šiems laikams.

Auditorija buvo pilnutėlė. André jau buvo užėmęs vietą eilėje, kuri Melinai rodėsi pernelyg arti scenos. Melina patyliusais atsiprašinėjo braudamasi pro jau susėdusius žiūrovus.

– Visiems sakiau, kad sergu mononukleoze, kad tik išsaugčiau šitą vietą, – prisipažino André.

Melina užvertė akis.

– Aš tik madingai vėluoju.

André žvilgsnis nuslinko nuo jos netvarkingo kuodelio iki „Crocs“ klumpių.

– Ne, tu tiesiog vėluoji.

Į sceną žengė profesorius Bufortas.

– Dėkoju visiems, kad dalyvavote baigiamuosiuose Bardo koledžo dramaturgijos konkurso skaitymuose. Buvo sunku paslapyje išlaikyti mūsų šių metų teisėją, kuri pažįstate iš kandžių recenzijų ir straipsnių apie teatro pasaulį. Pasveikinkite teatro kritiką Džasperą Tolė iš „The New York Times“.

André ir Melina susižvalgė.

– Kas čia vyksta? – sušnabždėjo Melina. – *Džasperas Tolė* vertins *mano* pjesę?

Džasperą Tolė pažinojo visi – net ir tie, kurie neturėjo nieko bendro su teatru. Jis buvo vunderkindas, kurį vos dvidešimt šešerių pasamdė „Times“, o tada dėl aštrių ir kandžių straipsnių jis sulaukė daug dėmesio iš žmonių, kurie jį arba niekino, arba dievino. Pradėjęs nuo juodosios dėžės tipo salėse Naujojo

Džersio šiaurėje rodomų spektaklių kritikos, Džasperas po trejų metų jau dirbo su Niujorko mažaisiais teatrais, kuriems atrinkinėjo jaunimui tinkamus spektaklius, tarp kurių buvo „Stivo Džobso agonija ir ekstazė“ ir „Žmogžudystės baladė“. Džasperas Tolė buvo perpus jaunesnis už vyriausiąjį „The New York Times“ kritiką ir turėjo gerbėjų paskyras instagrame bei feisbuke. Džasperas Tolė teatrą – meno formą, kuri dažniau skirta žilagalviams žiūrovui, – vėl padarė madingą.

– Šventas šūde, – žioptelėjo Andrė. – Jis *seksualus*.

Melinai Džasperas pasirodė maždaug trisdešimties. Jo šviesūs plaukai pakaušyje sukosi verpetu, už vėžlio kiauto rašto akinių rėmelių kaip krištolas spindėjo skaisčiai mėlynos akys. Džasperas buvo aukštas, liesas ir viskuo nepatenkintas, tarsi gailėtusi, kad prieš kelis mėnesius sutiko įtraukti šitą konkursą į savo darbo kalendorių.

– Jis seksualus kaip Voldemortas, – burbtelėjo Andrė.

– Daugiau *niekada* taip nesakyk.

Bufortas atkišo rankoje laikomą mikrofoną kritikui; jis atsikrenkštė, o jo skruostai užraudo.

Kaip įdomu, pagalvojo Melina. Džasperas – kritikas, kuriam patinka slėptis už savo paties žodžių.

Nelabai kuo skiriasi nuo dramaturgo.

Melinos pjesė bus skaitoma paskutinė iš trijų. Po kiekvienos iš jų Džasperas Tolė eis į sceną pateikti savo nuomonės, o po paskutinio skaitymo išrinks nugalėtoją. Pirmoji pjesė, kurią parašė ir suvaidino Vesleino koledžo studentas, buvo vieno žmogaus spektaklis apie multivisatą. Antroje pjesėje, kurią parašė Midlberio koledžo studentas, „Marvel“ keršytojai buvo įtraukti į grupinę psichoterapiją.

Studentams aktoriams lipant į sceną skaityti „Reputacijos“, kiekvienam nešantis kėdę ir stovą, ant kurio turėjo pasidėti tekstą, Melina pajuto, kaip jos širdis trankosi šonkaulių narve. Jei ji netyčia prarastų sąmonę, Andrė teks ją atgaivinti, kad ji bent išgirstų Džaspero Tolė pastabas apie savo kūrinį. Melina jau ketino pasakyti tai Andrė, kai pamatė, kaip profesorius Bufortas pasilenkia prie kritiko ir kažką jam tyliai pasako.

Ji išivaizdavo, kaip jis sako Džasperui Tolė, jog Melina yra jo studentė, gal net globotinė.

Melina sunkiai nurijo seiles ir sunėrė pirštus su Andrė pirštais.

Per repeticijas jos pjesė trukdavo dvidešimt aštuonias minutes – dviem minutėmis trumpiau, nei buvo numatyta kiekvienam skaitymui. Bet tai buvo prieš tai, kai per paskutinę vakarinę repeticiją aktoriams ji pateikė dviejų puslapių epilogą.

Dabar, kol Melina klausėsi skaitomos savo parašytos pjesės, dialogas atrodė tarsi ištrauktas iš jos pačios gerklės: skausmingas, pažįstamas, aštrus. Klausytojai juokėsi ten, kur turėjo juoktis. Jie nutilo, pasakotojui pasakius, kad Vaikinas bandė nuvilkti Merginai drabužius. Nuskambėjus paskutinei tos pjesės versijai, kurią Melina buvo pateikusi festivaliui, eilutei, ji išgirdo vieną griausmingą pliaukštelėjimą pirmoje eilėje ir suprato, kad tai profesorius Bufortas taip bando sukelti audringus plojimus.

Tik jis nežinojo, kad žaidimas dar nesibaigė.

Po aštuonerių metų, tarė pasakotojas.

Visi aktoriai liko sėdėti, išskyrus Merginą ir pasakotoją.

Pasakotojas atsistojo už Merginos kėdės.

Tai smarkiai skiriasi nuo kitų tavo darbų, pasakė jis žaismingu balsu, – pasakotojas dabar jau buvo ne stebėtojas, o dalyvis.

Taip, jam pritarė Mergina.

Esame pažįstami jau trejus metus, bet tavęs visai nepažįstu.

Pasakotojas uždėjo rankas Merginai ant pečių, juos pamasąžo.

Aktorė sustingo.

Profesoriau? – sušnabždėjo ji.

Pasakotojas pasilenkė jai prie ausies.

Parodyk, ko bijai labiausiai.

Spektaklis tuo ir baigėsi.

– *Po šimts*, – burbtelėjo Andrė.

Pasigirdo keisti pavieniai pliaukštelėjimai – kaip gali ploti už priekabiavimą? – bet Melina jų beveik negirdėjo. Visas jos dėmesys buvo skirtas profesoriaus Buforto profiliui, jo išitempusiam žandikauliui.

Atsiprašau, jai norėjosi pasakyti.

Būtent Bufortas ragino ją įleisti kraujo į šią pjesę. Ir kai ji pasikapsčiusi po prisiminimus iš vidurinės mokyklos prisiminė jos gyvenimą apnuodijusį piktadarį, kuris įtikino ją, kad yra didvyris, Melina suprato, kad istorija kartojasi.

Į sceną įžengė Džasperas Tolė. Jis lingavo pirmyn atgal ant pėdų dar nesuvokdamas, kad paskutinės pjesės autorė ką tik paleido vėjais savo akademinę karjerą.

– Taip, – pratarė jis, žvelgdamas į savo mažą juodą užrašų knygele. – Melina Grin? Kur jūs?

Melina toliau sėdėjo sustingusi, todėl Andrė sugriebė ją už riešo ir iškėlė jos ranką aukštin.

– Aha, – pasakė Tolė, – ką gi, tai buvo... įdomu. Manau, reikėtų aptarti didžiausią problemą...

Melina prieš akis išvydo juodas dėmes.

– ...tai yra brendimo istorija, kuri priskiriama JMT stovyklai.

Jaunųjų menininkų teatras, kitaip tariant, vaikų teatras. Melinos veidas užsiliepsnojo. Kokiame pasaulyje nekaltybės praradimas tokiomis baisiomis aplinkybėmis laikomas vaikiška pramoga?

– Nieko panašaus, – atšovė ji.

Džasperas Tolė žengė žingsnį ataturstas, tarsi ji būtų jam smogusi.

– Atsiprašau?

– „Ppp... prisiminimai apie Braiton Bičą“, – pralemeno ji. – „Bilis Eliotas“. „Equus“. „Pavasario pabudimas“. Visos šios istorijos yra apie brendimą.

– Taip, bet tie kūriniai turi vertę, – atkirto jis, ir Melinos žandikaulis atvipo lyg nuo smūgio. – Jie nėra... neįdomūs.

– Nes jų pagrindiniai personažai – vyrai? – paklausė Melina.

Ji tik dabar suprato, kad yra vienintelė finalininkė mergina. Jai nė netoptelėjo, kad tai gali reikšti bėgimą su papildomomis kliūtimis.

– Nes jų pagrindiniai veikėjai nėra nemalonūs. Nesupraskite manęs neteisingai, jūsų pjesė išties įspūdinga, bet ar tai tikrai ta istorija, su kuria auditorija galėtų rasti ką nors bendra?

Melina sukando dantis. Dėl Dievo meilės, viena iš finalinių pjesių buvo apie superherojus psichiatrijos ligoninėje.

– Spektaklis turi priversti žiūrovą jaustis nepatogiai, – pareiškė Melina.

– Taip ir buvo, bet ne dėl to, kaip jūs galvojate. Jūsų pjesė pernelyg sentimentali, lyg preliudija paskutinei scenai, kuri, beje, atrodė dirbtinai prilipdyta. Imi abejoti, ar ta mergina apskritai pasimokė.

Melina net drebėjo iš pykčio. Ji jautė, kaip Andrė bando ją raminti glostydamas jai kelį.

– Tai juk ir yra esmė, – išspaudė ji.

Džasperas Tolė padarė pauzę, nužvelgė ją.

– Gal galiu paklausti, ar šią pjesę įkvėpė jums realiai nutikęs įvykis?

Melina nenorėjo atsakyti, bet linktelėjo.

– Ateityje, – išpėjo Džasperas, – venkite tokių temų. Jei rašysite per daug asmeniškai pjeses ir dėl to per daug emociškai reaguosite į kritiką, jums nepavyks tapti gera dramaturge.

Melina pravėrė burną, bet Džasperas pakėlė ranką.

Pakėlė ranką, tarsi galėtų užblokuoti tai, kas turėjo išsprūsti jai iš burnos.

– Jums kiek? Dvidešimt vieni? – paklausė Tolė. – Jums dar daug ko reikia išmokti. Neatrodo, kad ginčydamasi provokuojate, tiesiog... kankinatės.

Melina pagriebė savo krepšį ir, norėdama kuo greičiau atsidurti prie išėjimo, peršoko visą eilę kelių, kojų ir kuprinių. Ji išlėkė pro auditorijos duris į koridorių kaip tik tuo metu, kai Džasperas Tolė paskelbė, kad Bardo dramaturgijos konkurso nugalėtoju tapo Midlberio koledžo studentas už šviežią Geležinio Žmogaus, turinčio prieraišumo sutrikimų, analizę.

Melinai nerūpėjo, kad ji atrodė kaip paskutinė nevykėlė. Jai nerūpėjo, kad Džasperas Tolė manė, jog ji yra kalė. Ji pabandė savo patirtį perkelti į vieną iš pjesių ir padarė tai per daug atvirai. Pamoka išmokta.

Po kelių akimirkų iš auditorijos ėmė plūsti žmonės, visi karštai apie kažką diskutavo. Ji nusigrėžė, kai pro šalį, nekreipdami dėmesio į merginą, kuri ką tik uždegė sprogdiklį, galintį vėjais paleisti jos ateitį, praėjo Džasperas Tolė ir profesorius Bufortas.

Kažkieno ranka apglėbė jos pečius. Melina prigludo prie André ir pagaliau leido sau pravirkti.

– Visai neseksualus, – pasakė jis tapšnodamas jai per nugarą. – Tiesiog Voldemortas.

Melina vos susilaikė nenusijuokusi.

– Mano nuomone, tavo pjesė nuostabi, Melvina, – pasakė André, laikydamas ją ištiestos rankos atstumu, kad galėtų

matyti jos akis. – Ir užjaučiu, jei bent dalelė to nutiko tau realiame gyvenime.

Todėl ji ir parašė šią pjesę. Galbūt šiandien toje auditorijoje buvo mergina, kuri dabar išdrįs pasakyti „ne“, kai ją spaus sakyti „taip“. Galbūt kuris nors vaikas pats pasakys „ne“ prieš jiems peržengiant tą ribą.

Galbūt tokių istorijų reikia ne mažiau, o kaip tik daugiau.

– Eina velniop tas Džasperas Tolė, – pasakė Melina.

Andrė nuvedė ją prie išėjimo.

– Tą patį pagalvojau, – pritarė jis.

Kitą savaitę Melina parašė profesoriui Bufortui prašydama susitikti. Jis neatsakė, todėl Buforto darbo valandomis ji nuėjo pas jį, bet kabineto durys buvo užrakintos, tik ant jų buvo priklijuotas vokas su jos vardu.

Voko viduje buvo jos diplominio darbo įvertis. Ji buvo pateikusi penkias pjeses, tarp kurių buvo ir „Reputacija“. Per visus studijų metus ji nebuvo gavusi mažiau nei A.

C+. *Nepakankamai įtikinama.*

Melina grįžo namo, į tuščią butą. Andrė tikriausiai buvo paskaitose, ir Melina dėl to džiaugėsi. Ji įėjo į savo spartietišką kambarį ir krito veidu ant lovos.

Ji baigs studijas negavusi baigiamojo darbo vadovo rekomendacijos. Kiti Teatro katedros dėstytojai vadins ją maištautoja. Studentai, kuriuos ji laikė draugais, jos vengs, kad netyčia neužsikrėstų ir patys netaptų atstumtaisiais. Ji tapo *persona non grata*.

Andrė buvo vienintelis koledže ją užstojęs žmogus. Jis tvirtino, kad niekas nepasikeitė, – baigę studijas jie, kaip ir planavo,

persikels į Niujorką ir bandys tapti tikrais dramaturgais. Tačiau Melina abejo, ar ji dar kada nors išters viešą kritiką. Jei nenori susidurti su giljotina, tiesiog laikaisi nuo jos atokiau.

Ir vis dėlto. Bufortas kartą jai pasakė: *Tikri rašytojai negali nerašyti.*

Melina nužvelgė stirtas popierių ant stalo. Ji paėmė tos pasmerktos pjesės titulinį puslapį ir sulamdė jį kumštyje. Įniršis tapo varikliu. Tada pagriebė daugiau puslapių, juos plėšė ir mėtė kaip konfeti; grindis uždengė popieriaus jūra.

Paskui Melinos žvilgsnis užkliuvo už nespaldyto atspausdinto moters atvaizdo. Atrodė, kad moters akys ją seka. Portreto kampe buvo likęs prisegtas tėvo raštelis.

Emilija Basano. Jos tolina giminaitė iš praeities. Poetė.

1973 m. istorikas A. L. Rouzas Emiliją Basano pavadino Šeks-pyro sonetų „tamsiąja dama“ – juodaplauke, abejotinos reputacijos žydų kilmės moterimi. Šis teiginys buvo paneigtas, bet Emilija nusipelno pripažinimo dėl savo pačios nuopelnų, nes buvo pirmoji Anglijoje poetė moteris, kurios eilėraščiai buvo išspausdinti dar tuo metu, kai moterims apskritai buvo draudžiama rašyti viešai auditorijai.

Melinai tarsi akmuo nuo krūtinės nusirito supratus, kad ji nėra pirmoji savo giminėje, kuriai sunku rasti vietą rašytojų pasaulyje.

Ji pervertė tėvo atsiųstus genealoginius dokumentus, rodančius jos ryšius su Emilija Basano.

BET KURIUO KITU VARDU

Repeticijos scenarijus

EMILIJA sėdi ant raižyto medinio
suoliuko po vešliu žaliu kaip
smaragdas žilvičiu. Jai prie kojų -
žaislinis fėjų namelis. Įeina MOTERIS.

MOTERIS

Teatras.

EMILIJA

Žiūrovai.

MOTERIS

Komedija.

EMILIJA

Tragedija.

MOTERIS

Kartą gyveno mergina, kuri tapo nematoma, kad jos
žodžiai būtų išgirsti.

EMILIJA

Kartą gyveno mergina. Ten, kur pradžia, ten ir
pabaiga.

EMILIJA tampa jaunesnė.

MOTERIS

Pasakojimas gyvuos, nepaisant to, ar jo kas nors kada
nors nuspręs klausytis.

EMILIJA

(pastato šachmatų karalių į fėjų namelį)
Sveikiname Oberoną, fėjų karalių.

MOTERIS

Emilija fėjų karaliui davė vardą iš vieno savo versto
prancūziško eilėraščio.

EMILIJA

(pastato šachmatų karalienę į fėjų namelį)

Tu būsi jo karalienė.

MOTERIS

Eilėraštyje karalienė neminama. Ji buvo nepakankamai svarbi, kad jame atsidurtų.

EMILIJA

Koks fėjų karalienės vardas?

EMILIJA, MOTERIS

Titanija.

Emilija

1581 M.

Emilijai 12 metų

Sulaukusi dvylikos Emilija Basano žinojo, kad daugelis mato tik tai, ką nori matyti. Ji mąstė apie tai gulėdama ant pilvo, pasikišusi po savimi sijonus, smakrą parėmusi ant vieno kumščio. Laisvąją ranką Emilija statė fėjų namelį. Balčiausi akmenukai nuo keliuko į Vilebio dvarą supo samanų kilimą, ant kurio ji pastatė namelį iš šakelių, surištų ilgomis žolėmis, ir uždengė jį beržo tošies stogu. Namelio langus puošė erškėtrožės, įėjimą supo sinavadų ir purienų žiedai. Emilija dar pridėjo miške rastą raudonąją musmirę, kuri puikiai atstojo sostą.

Ji nukniaukė poliruoto obsidiano karalių iš šachmatų rinkinio, kuris priklausė Peregrinui Berčiui, Vilebio baronui, Emilijos globėjos Zuzanos Berti, Kento grafienės, broliui. Būtent jų kivičas privertė Emiliją sprukti iš namų. Emilija padėjo šachmatų figūrą šalia musmirės. Pavadinsiu jį Oberonu, pagalvojo Emilija, elfų karaliaus vardu iš prancūzų poemos „Uonas iš Bordo“, kurią praeitą savaitę jos nagrinėjo su grafiene.

– Jūsų Didenybe, – tarė Emilija, – štai jūsų žmona. – Emilija ištiesė ranką prie antrosios figūros, kurią paėmė iš šachmatų rinkinio, – lygutėlio dramblio kaulo karalienės.

Jei Oberonas iš poemos ir turėjo žmoną, ji buvo nelabai svarbi, kad būtų paminėta poemoje.

Emilijai reikėjo vardo, kuris padarytų ją nepamirštamą. *Fėjų karalienė, didingesnė už patį gyvenimą*, susimąstė ji.

– Titanija.

Galiausiai Emilija padėjo trečiąją šachmatų figūrą tarp karaliaus ir karalienės. Mažą tamsų pėstininką.

Ji vis dar aiškiai girdėjo barono ir grafienės ginčą.

– Negaliu pasiimti Emilijos su savimi, – pasakė grafienė, nors Emilija nė nežinojo, kad kažkur turėtų vykti.

– Mudu su Zuzana taip pat negalime jos pasiimti, – paprieštavo jai brolis. – Netrukus turiu išvykti į Daniją.

– Pasiimkite ją, – paragino grafienė. – Ji tik mergaitė, ne koks parakas.

Emilija piršto galiuku perbraukė per pėstininką ir iš naujo pabandė įsivaizduoti istoriją. Pėstininkas buvo vaikas. Našlaitis. *Ir karalius, ir karalienė nori tavęs, – mąstė ji. – Jie negali liautis kovoję dėl to, kas tave pasiliks. Jie taip tave myli, kad sudraskytų dėl tavęs visą pasaulį.*

– Štai kur tu! – Grafienė šnarėdama sijonais prisėdo šalia jos. Ji nebarė Emilijos už tai, kad ji dingo, nepriekaištavo, kad ant jos suknelės šilko liks žolės dėmių, ir už tai – ką ir kalbėti apie kitus dalykus – Emilija ją dievino. Grafienei dar nebuvo trisdešimties, bet ji jau buvo našlė. Daugumai moterų tai reikštų laisvę – metą, kai nepriklausai nei tėvams, nei vyrui, – tačiau karalienė Elžbieta ją pakvietė sugrįžti į karališkąjį dvarą. Kartais grafienė Emilijai primindavo vilką, pasiryžusį nukąsti bet kam galūnę, kad tik išvengtų auksinių spąstų.

Dažnai nepasiturinčių tėvų mergaitės buvo ruošiamos darbui aristokratų namuose. Emilijos šeima buvo dvaro muzikantai, emigravę iš Italijos karaliaus Henriko VIII kvietimu, kai

šis išgirdo juos grojant fleitomis. Emilijos tėvas išmokė karalienę Elžbietą, tuometę princesę, groti liutnia ir kalbėti itališkai. Nors Emilijos giminės dabar grojo karalienės pramogai, jie neturėjo galimybės kada nors tapti kilmingaisiais.

Emilija buvo išsiūsta pas grafienę sulaukusi septynerių, kai mirė jos tėvas, o motina išvyko iš Londono tarnauti kitai aristokratų šeimai. Jos tėvai buvo nesusituokę, bet gyveno kartu, kol tėvas buvo gyvas. Emilija apie savo motiną prisiminė tik tiek, kad ji buvo jauna, daug jaunesnė už tėvą, ir taip pasinėjusi į savo svajones, kad net vaikystėje Emilija jau suprato, jog ja pasitikėti negalima. Baptistas Basanas, jos tėvas, buvo tokios pat alyvų spalvos odos kaip Emilija ir vadino ją *passerotta* – mažuoju žvirbliuku. Emilija prisiminė melodijas, kurias jis grojo fleita, bauginančias ir linksmas; ir kaip tos natos virpino jai širdį. Prisiminė, kaip motina beveik apgailėstaudama sakydavo, kad jos tėvo muzika gali iš dangaus nuvilioti žvaigždes. Tai buvo vieninteliai jai likę su tėvais susiję prisiminimai ir ji reguliariai juos išsitraukdavo kaip sidabrą, kurį reikia nuolat poliruoti, kad jo raštai neišbluktų.

– Ką čia turime? – paklausė grafienė, tarsi žaisti purvyne po krūmais būtų visiškai normalu. – Fėjų namelį?

– Visą fėjų pasaulį, – patvirtino Emilija. Ji svarstė, ar vertėtų grafienės paklausti, kur ji ketina išvažiuoti, ir pasiprašyti vykti kartu.

Grafienės lūpų kamputis nusviro.

– Kaip gaila, kad gyvename *tokiame* pasaulyje, kuriame laikas pamokoms. – Tik surinkusi šachmatų figūrėles grafienė prasibrovė atgal pro gyvatvorę, ir tai padarė gerokai grakščiau už Emiliją. – Jei baronas pastebės, kad trūksta šachmatų, riaušos kaip lokys.

Emilija įsivaizdavo laukinį žvėrį, apsirengusį barono dubletu ir bridžiais, su standžiu nėrinių raukiniu po šeriais apaugusiu snukiu.

– Aukščiau nosį, vaikelai, – tarė grafienė, paglostydama Emilijai smakriuką. – Kai išeisime, galbūt *tikros* fejės apsigyvens tavo pastatytame namelyje.

Emilija žengė paskui grafienę. Jai pasidarė įdomu, ar viskas tikrai taip paprasta – ar tikrai viskas įmanoma, kai niekas nemato.

Emilija sėdėjo didžiojoje menėje barono namuose, kambaryje, kuriame rinkdavosi visa šeima. Užmiesčio namuose Linkolnšyre, Grimstorpe, buvo atskiras kambarys, skirtas pamokoms, tačiau Londone biblioteka naudojosi baronas. Emilija mokėsi kalbų, skaityti, rašyti ir šokti (muzikos atsisakyta paaiškėjus, kad Emilija gali mokytoją išmokyti daugiau nei jis ją). Kadangi grafienė buvo išsilavinusi, – o tai moterims buvo neįprasta, – ji pati mokė Emiliją skaityti. Žinoma, pirmiausia Bibliją, taip pat traktatus apie etiketą ir Kristinos de Pizan „Moterų miesto knygą“. Šiandien grafienė liepė Emilijai versiti Marijos Prancūzės „Bisclavret“. Poema buvo apie baroną, kurio žmona nerimavo dėl jo pakartotinių dingimų. Emilijos džiaugsmui, vyras prisipažino: kartais jis virsdavo vilkolakiu, ir tik apsilvkęs žmogaus drabužius galėdavo vėl atgauti žmogaus pavidalą. Vyrų pasibjaurėjusi žmona pažadėjo atiduoti savo meilę ir kūną su ja flirtuojančiam riteriui, jei šis pavogs vilkolakio drabužius, kad baronas niekada negrižtų. Tačiau vilkolakis prisiekė ištikimybę karaliui ir žmonos planas žlugo.

– Negali būti, – pasakė Emilija suabejojusi, ar teisingai suprato tekstą. – „Daug tos giminės moterų gimė be nosies ir gyvena be nosies.“

Grafienė nusijuokė.

– *Oui, parfait*, – pasakė ji. – O kokia šio eilėraščio pagrindinė mintis?

– Vyrai yra žvėrys, – abejingai pasakė Emilija. Ji vėl įsivaizdavo baroną meškos snukiu.

– Ne, brangioji. Tai eilėraštis apie ištikimybę, – ją pataisė grafienė. – Žmona išduoda savo vyrą vilkolakį ir už tai yra nubaudžiama. Vilkolakis yra ištikimas savo karaliui, todėl apdovanojamas.

– Vadinasi, jie abu žvėrys, – atsakė Emilija.

– Ar žmona turėtų būti verčiama likti ištekėjusi už vilkolakio? O jei ne, kokias priemones ji turi, kad išsivaduočiau iš šio ryšio? Dantys ir nagai yra ginklai, kaip ir moters kūnas bei jos meilė. – Grafienė gūžtelėjo. – Vilkolakis nekaltas, kad buvo prakeiktas ir virto žvėrimi, tačiau negalima kaltinti ir moters, kuri buvo pasmerkta gimti moteriškosios lyties.

– Bet ji neturi nosies, – atkreipė dėmesį Emilija.

– Moters gyvenime rizikos netrūksta, – pasakė grafienė ir uždengė Emilijos plaštaką savąja. – Štai kodėl, – ji švelniai pridūrė, – aš ištekėsiu už sero Džono.

Emilija susipažino su šituo vyru, kai jis lankėsi dvare.

Grafienė palietė ranka jai skruostą.

– Po vestuvių jis mane išsiveš į Olandiją. Aš parašysiu, – pažadėjo ji.

Emilija pajuto, kad jos akys dega. Ji galvojo apie mažą tamsų pėstininką ant šachmatų lentos, kuris buvo perkeliamas į kitą vietą pagal žaidėjo užgaidas. Tačiau ji jau buvo išmokusi rodyti žmonėms tik tai, ką jie norėjo matyti, todėl išsišiepė tiek, kad jos skruostuose atsirastų duobutės.

– Linkiu jums džiaugsmo, – pasakė Emilija.

Londonas priblokšdavo smarve – dvokiantys žmonės, išmatos ir vėmalai, kurių tvaikas maišėsi su degančių malkų ir